

ANITHA CLEMENCE

Familje- hemligheter

Att söka sina rötter och hitta hem

Bokförlaget Forum

Bokförlaget Forum, Box 3159, 103 63 Stockholm
www.forum.se
info@forum.se

Copyright © Anitha Clemence 2025
Omslagsfoto: Waldemar Hansson
Omslag: Per Lilja
Redaktör: Mattias Abrahamsson
Tryckt hos ScandBook EU, 2025
ISBN 978-91-37-16053-5

FÖRORD

Varje adoption är lika unik som en förlossning. Alla vi drygt 87 000 svenskar som är adopterade har en egen historia. Orsakerna till att våra biologiska föräldrar lämnat bort oss – sina barn – till adoption skiljer sig åt. Vissa internationellt adopterade känner till orsakerna och växer upp med en tydlig och levande berättelse om varför de hamnade i Sverige. Så var det inte för mig. För mig var de första levnadsåren i Indien länge ett tyst tomrum, ett blankt blad där nästan inga svar stod att finna.

I tjugo år har jag grävt i mitt eget *cold case* och till sist hittade jag svaren jag sökt sedan jag var liten. Jag fick veta varför jag blev adopterad. För de allra flesta internationellt adopterade börjar resan på ett barnhem och adoptionen sker på grund av fattigdom, men det visade sig inte vara fallet för mig.

Den stora frågan som drivit mig genom den här odysseen bakåt i tiden är faktiskt inte den om varför jag blev adopterad, sökandet har främst handlat om att ta reda på hur jag blev den jag är. Var det arv eller miljö? Ja, vem är jag – egentligen? Den här bokens främsta syfte är inte att kritisera systemet för internationella adoptioner. Den är inte heller en uppgörelse

med de personer och organisationer som låg bakom min egen adoption, även om den på många sätt hanterades väldigt illa. Det här är en berättelse om att förlora sin kultur och familj, men också om att återupptäcka dem.

En del detaljer och skeenden i berättelsen kanske inte överensstämmer exakt med hur andra kommer ihåg dem. Men det här är min historia, berättad så som jag minns den. En del namn har ändrats av hänsyn till de inblandade.

Jag hoppas att boken ska vara lika gripande och spännande att läsa som det har varit för mig att genomleva det den handlar om. Även om det stundtals varit mörkt, har mitt driv att kämpa vidare alltid funnits där – och i slutändan gav det resultat.

Case closed – for now.

Anitha Clemence

Stockholm februari 2025

DEL 1

En mamma begravs

El8 utanför Arboga, november 2022

Kuken i röven, kuken i fucking röven, kuken ...

Bensinen pumpar ut ur tankautomatens munstycke ner på min svarta dress. Jag bär ett set med en kostymskjorta och byxa i flare cut, som funkar i såväl affärssammanhang som vid exklusiva middagar och på begravningar. Jag är på väg till det sistnämnda, min mammas begravning, och i bilen har jag barnen och min sambo. Vi var redan sena när vi behövde stanna för att tanka här i Arboga. De sista fyra milen som vanligtvis tar trettio minuter måste nu köras på tjugو om vi ska komma i tid. Det betyder att jag får köra eftersom min sambo Joel inte tycker om att köra olagligt. Själv har jag inget val, det finns sällan alternativ i ett liv som ensam barn.

Att jag inte har några syskon som kan hjälpa mig har aldrig varit mer påtagligt än nu när båda mina adoptivföräldrar är döda. Livet har tvingat mig att bli kapabel och jag förstår verkligen att människor som inte känner mig ibland upplever mig som kall och kontrollerad, för jag är det. Hård som stelnad lava utanpå, men i bröstet känns det alltid som en masugn. När jag är stressad är det som om själva tingen runtomkring mig också agerar stressat, som nu när slangen på tankstationen slingrar och kränger så att bensinen hamnar överallt utom i tanken på min bil. Istället forsar bränslet ner

över mina kläder och lukten sticker i min näsa. Stressen rusar i hela kroppen och jag har svårt att fokusera. Tankarna går till askan i urnan som befinner sig i Örebro fyra mil bort.

Jag har valt en urnbegravning så när vi väl anländer till kapellet kommer jag inte att mötas av en kista utan av en redan bränd mor, paketerad i en liten nätt vas med lock. Jag ville ha en jordfästningsceremoni där mamma placeras bredvid pappa i myllan och eftersom jordfästning med kista inte är så vanligt i Sverige kändes urna som ett bra beslut. Ett praktiskt och strategiskt beslut, såna som jag så ofta fattar i mitt liv.

Min mamma dog för två månader sen, en morgon när jag satt på ett flygplan till Aten. När jag landade med väninnorna och slog på mobilen hade jag sex missade samtal och ett röstmeddelande. Det kändes som sex missade samtal om en uppväxt som inte blev som man tänkt sig, när de lyste där på displayen. Det var ingen chock. Jag visste att samtalet om mammas död skulle komma, men inte när.

Min pappa dog tre år tidigare, 78 år gammal, och ingen förutom jag, min sambo och barnen kom på begravningen. Inte ens hans bror dök upp. Det påstås att begravningar är ett slags kvitto på vem man har varit i livet. Om kyrkan är fullsatt har man gjort väldigt bra ifrån sig, men min pappas kvitto var blankt. Ingen annan än vi var där, trots dödsannonsen i tidningen.

Jag väcks ur mina tankar av barnen som knackar otåligt på bilrutan för att påkalla min uppmärksamhet där jag står liksom frusen i luften med munstycket i handen. Till slut

lyckas jag få i tillräckligt med bensin i tanken och jag sätter mig i bilen och kör vidare mot Örebro, en av mina många hemstäder i Sverige.

Örebro, Universitetssjukhuset, september 2022

Jag säger hej då till mamma redan en månad innan hon dör. Avskedet sker i ett kvalmigt rum på sjukhusets palliativa vårdavdelning. Den gula lysrörsbelysningen får allt att se ut som en scen ur Roy Anderssons *Sånger från andra våningen*. I väntrummet blandas doften av infektion och desinfektion med apelsinmarmelad.

Jag har med mig mitt fotoalbum från barndomen, vi tittar på bilderna tillsammans och jag pratar om de olika minnena. Det är bilder som jag tittat på många gånger, både under min uppväxt och i vuxen ålder. De första sidornas disiga foton från 1980 visar ankomsthallen på Arlanda. Jag är två år och hänger över axeln på en kvinna från adoptionscentret. De andra barnen är vakna men jag är totalt däckad. Sen följer en kavalkad av bilder på mig, storgråtande i olika plyschräcker och velourset. Det är bilder som visar ett barn i någon form av chock men som mamma och pappa ändå tyckte passade in i mitt barndomsalbum.

På bilderna längre fram i albumet har jag lugnat ner mig och det både busas, bajsas och byggs om vartannat. Den första sommaren ser lycklig ut. Jag står vid min kanin Pelles utomhusbur framför vår swimmingpool. Vi var de enda på hela orten som hade pool. Jag minns tydligt den där gången

jag hade tagit av mig simpuffarna och pappa hoppade i för ett sista kvällsdopp och jag efter. Jag stod på botten och tittade mig förvånad omkring. Innan dess hade jag aldrig ens doppat huvudet. Det tog säkert 15–20 sekunder innan pappa ryckte upp mig ur vattnet och först då kom chocken.

Pelle flyttade senare till »en snäll tant i Värmland« och först i vuxen ålder förstod jag att det betydde att räven hade tagit honom. Därav pälstussarna som satt kvar i burgallret.

Några sidor senare i fotoalbumet finns en bild tagen under en middag hos mormor och morfar. Mamma och jag, båda i kråsblus, sitter raka i ryggarna vid ett dukat bord. Jag har på mig en hängselkjol som mamma sytt i snitsig design. Hemmagjorda pärlhalsband.

Nästa bild: Jag leker tv-programledare genom en banankartong och bär fjäderskrud på min födelsedag, till mormors stora förtjusning.

Luciatåg, skolavslutning i alldeles för stora klackskor till spåda, smala vader och stora knäskålar som gör att jag ser ut som Kajsa Anka. Julfirande, klassfoton och nakenbad i våtrummet på förskolan. På vissa bilder är jag så slående lik min egen son att jag nästan tror att det är honom jag ser.

Mamma sitter bredvid mig när jag bläddrar i albumet och trots att hon numera mest påminner om en trasig dator ser jag i hennes ögon att hårddisken sprakar till vid vissa bilder. Precis som de gjorde för ett tag sedan när hon fick sin favorit-hudkräm i present av mig.

Avskedet vid sjukhussängen är stilla. Mamma och jag tittar på varandra som att vi båda vet vad som ska ske, men vi säger ingenting. Joel och mina barn är med i rummet och de gråter tyst, men från mig kommer det inga tårar. Jag har redan gråtit över förlusten av min mamma under flera år. Nu är jag helt lugn, nästan lika blank som hon, men på ett helt annat sätt. Jag smeker henne över kinden, kammar upp ett par hårtestar som trillat ner och hon ler ömt i sin närvarande frånvaro. Vi rundar av besöket och mina barn går med spända kroppar fram till mammas säng och säger försiktigt hej då. Jag ser hur de håller andan.

Mamma försvann in i demensen för över tio år sen, så det långsamma avskedet har pågått länge – alldeles för länge. Frustrationen, ilskan och saknaden som jag känt har försvunnit vid det här laget och när det gäller min mamma är det svårt att veta om hon känner något överhuvudtaget där innanför hudkostymen. Det enda som liknar någon form av vilja eller känsla är enstaka ögonblick när hon lyfter blicken och utstöter ett slags läte som påminner om entusiasm.

Min mamma Gunnel är tuff. En vecka efter vårt besök skickas hon hem från palliativvården till sin lägenhet på vårdboendet för patienter med Alzheimers. Det är där hon dör den där morgonen när jag befinner mig i Aten.

När jag efter dödsbeskedet ringer till boendet ber jag vårdpersonalen att fota mamma. Det är ett beslut som jag genast ångrar. Eftersom hon gått bort under småtimmarna hade likstelheten hunnit infinna sig när personalen hittade henne. Det är en skräckscen jag möts av på bilden som de

skickar. Min mamma syns med gulnad hud, gapande mun och knotiga fingrar som spretar. Hon ser ut som en död syrsa. Ögonlocken är stängda men ögonhålorna insjunkna. Det är en bild som aldrig kommer att lämna mina näthinor.

Örebro stadspark, oktober 2022

Direkt efter hemkomsten från Aten åker Joel och jag till lägenheten på demensboendet. Det ligger vackert precis vid stadsparken och jag stred verkligen för att få plats åt mina föräldrar där. Deras två och ett halvt rum inreddes likadant som trerummaren de hade bott i innan flytten, så att de skulle känna sig som hemma. När pappa dog blev mamma omplacerad till en mindre lägenhet på ett och ett halvt rum och jag fick då hjälpa till med en första rensning av prylar. Men nu är det alltså dags för den slutgiltiga dödsbostädningen. Som så ofta i känslomässigt krävande situationer stålsätter jag mig och går in i en projektledarroll. Jag blir en målfokuserad och lösningsorienterad robot.

Min sambo vill inte köra bil med släp så det får jag göra. Barnen är också med. Vi ska alla vidare till Joels hemtrakter i Gävle där det finns en lada där man kan stuva undan saker. Ibland känner jag att mina barn får vara med på för mycket, men samtidigt tänker jag att livets alla skeden ska vara en del av barndomen. Man kan inte skydda barn från allt.

Jag är rädd för att göra fel under dödsbostädningen. När jag rensade ut mammas och pappas gamla lägenhet inför deras flytt hit till boendet slängde jag av misstag alla VHS-kassetter, Super 8-filmer och diabilder från 70- och 80-talet. Även mammas bröllopsskor hamnade i soporna. Hur kunde jag slänga nästan allt som var en länk till min egen barndom och till min och mina föräldrars gemensamma historia? Tänk om jag slänger fel saker den här gången också? Man ska inte bedriva sorgearbete under stress, men det tenderar att bli så i mitt fall. Många beslut måste fattas och tiden är alltid knapp. Jag låter inte sorgen få något utrymme för då finns det risk att jag blir irrationell. Det finns inte tid för några tunga känslor, nu krävs det snabba och pragmatiska beslut.

I hallen i lägenheten står en byrå full med foton – hela min mammas liv i färg och svartvitt. Även stora delar av min barndom ryms på de där bleka korten i 11x15 centimeters format. Jag är här för att rensa men fastnar hela tiden vid detaljer i bilderna och upptäcker nya saker. Jag ser en liten korgväska som jag brukade använda som soldathjälm och en annan bild visar mig vid en symaskin den där gången jag sydde ett par likadana byxor som de Linda Perry i Four Non Blondes hade. De gick inte att köpa i klädaffärerna men tyget fanns på tygaffären Hörnan i Strömstad.

Barn och sambo suckar. För dem är det här inte ett sorgearbete utan bara ett praktiskt projekt att komma i mål med. Jag stålsätter mig igen och går in i robotläge. Ändå tar allt längre tid än förväntat och precis när vi tror att vi är klara upptäcker vi en garderob till som är knökfull med grejer och vi som måste hinna till tippen innan den stänger. Det första

släpplasset går med skräp, det andra med det som ska upp till Gävle: ett skåp, ett par kartonger och en kristallkrona. Det är allt som blir kvar av ett åttio år långt liv.

Vi är alla trötta, irriterade och hungriga när vi stannar och äter på Max längs vägen. Efteråt tar det nästan en halvtimme för mig att backa rätt med släpet så att vi kan komma ut från parkeringen. Vi fortsätter mot Gävle längs väg 56 som sneddar genom inlandet. När höstmörkret sänker sig är det plötsligt minusgrader och vägen känns slirig. I åtta mil ligger jag mellan två långtradare och kan inte köra om. De mötande bilarnas strålkastare bländar mig och det tär på ögon och hjärna. Jag försöker koncentrera mig på körningen men tankarna mal i mitt huvud. Trots att jag är i en relation upplever jag att jag nästan alltid är väldigt ensam och att andra tar för givet att jag är den som ska lösa och fixa saker. Samma sak gäller mig själv, jag tar min egen förmåga att leverera i alla situationer för given. Men nu vaknar en vrede inom mig, för jag känner att energin är på väg att ta slut och jag kan inte längre formulera rena meningar eller tankar.

När vi äntligen kommer fram till Joels föräldrahem suckar han ännu en gång när jag och släpet inte samspelar. Jag uppfattar att han säger något om »värdelös« och det är absolut inte ett ord jag behöver höra i den stunden. Han är förstås också trött efter den långa dagen och kanske är det inte hans ok att bära att mina föräldrar dött och jag uppskattar verkligen att han ställer upp för mig och mina barn. Att vi kan övernatta hos Joels föräldrar är inte heller en självklarhet och allt detta stöd är jag såklart tacksam för, men när »värdelös«

kommer ur hans mun sinar den sista gnuttan energi hos mig. Jag fullkomligen ursinnesvrålar bakom ratten.

–Aaaaaaaaaaaaaah!

Joel ilsknar till.

– Vafan är ditt jävla problem? säger han, kliver ur bilen och går mot huset med barnen.

Jo, mitt problem är jag själv och ingen annan. Jag bryter ihop bakom ratten, hulkar upp hela min barndom och min misslyckade relation med mina föräldrar. Alla år av sorg genom demensdimman, all tyngd av att alltid behöva vara den som tar ansvar för allt. Det är en roll som jag inte ville ha men som jag tilldelades och sen har blivit så bra på att spela att den numera är en del av mig. Jag är expert på att tvinga mig att stå bredvid mig själv och mina känslor.

Mellan tankarna och tårarna ser jag Joel, barnen och hans föräldrar inne i huset. Där inne i värmen och tryggheten. Här ute i mörkret och kylan sitter jag ensam, i den avstängda bilen, vars fönster sakta börjar imma igen av mina andetag. Ensamheten är min livslånga följeslagare, som jag alltid kan lita på.

När jag efter en stund tar mig in till de andra nickar jag artigt till Joels mamma och går direkt upp till övervåningen och lägger mig. Jag kan inte sluta gråta, det bara pågår och jag är oförmögen att laga fördämningen som brustit inom mig. Mina barn tassar in och lägger sig bredvid mig på varsin sida. De ligger nära och för första gången på väldigt många år känner jag mig liten och trygg för en stund.

Jag sover i över tio timmar och morgonen efter pågår livet som om ingenting har hänt. På nedervåningen hör jag hur

ungarna tjuter av skratt när deras bonusfarfar busar med dem. Jag är glad att de har varandra, för just nu är jag en rätt värdelös förälder.

Jag tar upp min mobil och ser att det trillat in en drös meddelanden från vänner som beklagar förlusten. På skärmen dyker det också upp ett »Iphoneminne« med en filmsnutt från det här datumet för fem år sen. Det är min dotter som lånat mobilen för att göra en vlogg. Penny berättar vad hon heter och var hon befinner sig, sen även vad hon har för ursprung: »halvindisk, lite finländsk men mest svensk«. Min dotters fem år gamla filmklipp får mig att minnas när min son Tom Allan kom hem och visade att han broderat en indisk flagga på sin skolryggsäck, som då nästan var större än honom själv. Det slår mig hur stolta mina barn faktiskt är över att vara halvindier och hur lite jag själv ens tänker på Indien nu för tiden.

Hur blir man den man är utan att veta något om sina förfäder? Mina barn kan på sin pappas sida följa sitt ursprung ända till det tidiga 1400-talet. Adelskalendern berättar om riddare som stridit runt om i Europa för att sen landa i Finland och i släktleden finns både nobelpristagare och framgångsrika författare. Ett hyfsat bra genpaket, om än med mörka stråk.

På sin mammas sida kan mina barn inte få veta något alls, för jag vet ingenting om min biologiska familj eller om min bakgrund. Visst, jag har levt i över fyrtio år så man kan förstå se det som att min bakgrund också utgörs av den svenska miljö jag växte upp i, men jag har aldrig känt mig besläktad med den på ett djupare plan.

Tankarna på mitt ursprung har de senaste åren trängts undan av allt som varit rörigt i livet. Vardagen som ensamstående tvåbarnsmamma mitt i karriären är krävande nog i sig och när den dessutom kombineras med två demenssjuka föräldrar i en annan stad finns det inte mycket tid och kraft kvar för att fördjupa sig i sånt som inte behöver lösas här och nu. Men nu är båda mina föräldrar borta och även om det kanske inte kommer frigöra oceaner av tid så har deras bortgång ökat mitt behov av att söka svar på var jag kommer ifrån.

Jag måste göra ett bokslut över min uppväxt. Ensamheten ska inte få vinna, jag tänker inte låta den fortsätta följa mig genom resten av livet. Denna insikt blir allt tydligare för mig där jag ligger i gästrummet i min sambos föräldrahem. Att jag befinner mig just där gör det också nästan övertydligt hur lite jag vet om mitt ursprung. För Joel är hans ursprung inte bara välkänt, det är i allra högsta grad levande och pågår här i huset där hans föräldrar bor.

Jag ligger kvar i sängen och bestämmer mig för att göra något som jag funderat på ett tag men aldrig kommit mig för att ta tag i. Det har alltid kommit något mer akut emellan, som det så ofta gör i vuxenlivet, men nu ska det ske.

Jag beställer hem ett DNA-prov från en släktdatabas på nätet. Nu när det är helt definitivt att mina adoptivföräldrar inte kommer kunna ge mig några svar kring adoptionen ser jag ett DNA-prov som den enda framkomliga vägen för att få veta något.

Att beställningen av provet ska visa sig vara ett avgörande ögonblick i mitt liv är något som jag varken kan eller vill föreställa mig. Återigen är det den rationella projektledaren

som tar beslut. Jag känner ingen nervositet när jag med stadig hand fyller i mina uppgifter på släktforskersajten. Utan tvekan klickar jag på »beställ«. Sen bäddar jag sängen och går ner till min familj på nedervåningen.

Örebro, Norra kyrkogården, november 2022

Efter den kaosartade tankningen i Arboga kommer vi till slut fram till Befrielsens kapell i Örebro där mammas begravning ska ske. Vi tas emot av begravningsentreprenören och jag lämnar över blommorna och bakverken som vi tagit med från ett bageri i Stockholm. Den där blixthuvudvärken som på senaste tiden har kommit under gympassen gör sig påmind och nu förstår jag att den varit kopplad till stressen runt mammas död. Man är så dum ibland när man bara trycker undan allt och sliter på. För min egen del tär stressen sällan på psyket, istället tar den sig fysiska uttryck. I det här fallet har mamma bokstavligen varit min huvudvärk – att hantera någons död rent praktiskt och samtidigt ha sorg är krävande.

Kapellet vi sitter i är möjligt att boka för de som gått ur Svenska Kyrkan men ändå vill ha en begravningsceremoni, fast utan Gud eller präst. Det är en otroligt vacker byggnad från 1975 med roströd tegelfasad och inredning i björk. Det stora fönstret längst in i rummet är säkert tjugo meter i diameter och vetter mot Kilsbergen, eller de »blå bergen«